

Aanpak straatintimidatie

Gemeente Leeuwarden

Inhoud

1.	Inleiding	2
1.1.	Aanleiding	2
1.2.	Definitie	2
1.3.	Beeld	2
1.4.	Wettelijk kader	3
1.5.	Doel en ambitie.....	4
1.6.	Proces	5
2.	Welke stappen zijn er al gezet in de aanpak van straatintimidatie?	5
2.1.	Veiligheidsprestatie-Index	5
2.2.	Straat als aandachtspunt	5
2.3.	Campagne Orange the World	6
2.4.	Inzet Amaryllis jongerenwerk	6
2.5.	Educatie	6
2.6.	Ontwikkeling bewustwordingscampagne door studenten NHL Stenden	6
2.7.	Ben je oké?- campagne bij LEIP!	7
2.8.	Straattheater	8
3.	Voorgenomen activiteiten in de aanpak van straatintimidatie	8
3.1.	Verder uitrollen van de Ben je oké?-campagne	8
3.2.	Aandacht voor Straatintimidatie op Leeuwarden.nl.....	8
3.3.	Meldpunt	9
3.4.	Training straatcoaches/handhavers	9
3.5.	Programma Veilige Steden	10
4.	Blik op de toekomst	10
4.1.	Educatie van jongens	10
4.2.	LHBTIQ+ gemeenschap als slachtoffer van straatintimidatie	11
5.	Uitvoering	11
6.	Communicatie.....	11
7.	Kosten	11
8.	Evaluatie	12

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

De gemeenteraad van Leeuwarden heeft in 2022 op initiatief van raadsleden Niesink (ChristenUnie), Visser (VVD) en Van der Meulen (CDA) twee informatieve bijeenkomsten georganiseerd over het thema straatintimidatie. Vervolgens heeft de gemeenteraad op 13 juli 2022 de motie 'brede aanpak straatintimidatie' aangenomen. In deze motie wordt het college van burgemeester en wethouders gevraagd om een brede aanpak op te stellen om straatintimidatie in de gemeente Leeuwarden tegen te gaan. Deze motie vormt de aanleiding voor onderhavige aanpak straatintimidatie.

1.2. Definitie

Een algemene definitie van straatintimidatie is een ongewenste fysieke, verbale of non-verbale toenadering die plaatsvindt in de openbare ruimte.¹ Vaak genoemde voorbeelden van straatintimidatie zijn nasissen, naroeppen, uitschelden, seksuele of beledigende opmerkingen, vragen om seksuele handelingen, iemand achternalopen of volgen.

Iedereen kan te maken krijgen met straatintimidatie. Wanneer straatintimidatie seksueel getint is spreekt men ook wel over seksuele intimidatie. Deze seksuele intimidatie is vaak gericht tegen meisjes, vrouwen en personen van de LHBTIQ+ gemeenschap. Om straatintimidatie te voorkomen kiezen zij er soms bewust voor om zich anders te kleden of om bepaalde plekken te vermijden, ze worden hiermee dus beperkt in hun vrijheid.

Waar het gaat om de definitie van straatintimidatie is het belangrijk om te constateren dat het gaat om uitlatingen en gedragingen die (vooralsnog) niet strafbaar zijn gesteld door de wetgever. Feiten die reeds strafbaar zijn gesteld, zoals aanranding, mishandeling en schennis van de eerbaarheid, vallen dan ook niet onder de definitie straatintimidatie. Ze kunnen soms wel in het verlengde liggen van straatintimidatie. Onderhavige aanpak richt zich primair op het bestrijden van straatintimidatie. Daarbij is het wel belangrijk te benadrukken dat er bij strafbare feiten en acuut gevaar, zoals altijd, direct contact moet worden opgenomen met de politie en het slachtoffer de mogelijkheid heeft om aangifte te doen.

1.3. Beeld

Straatintimidatie is een groot maatschappelijk probleem. Uit een landelijk onderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt dat twee op de drie vrouwen in de leeftijd van 12 tot 25 jaar zeggen in 2020/2021 weleens te zijn lastiggevallen op straat. Ze zijn nagefloten of nageroeppen, en soms ook achternagelopen of gevolgd. Een derde van de jonge vrouwen voelde zich onveilig of bang door deze straatintimidatie.²

Desondanks zijn er in Leeuwarden (vrijwel) geen meldingen gedaan van straatintimidatie. Uit de informatieve raadsbijeenkomsten blijkt echter dat dit vraagstuk ook in Leeuwarden speelt en breed leeft. Zo hebben jongeren bij verschillende bijeenkomsten van Tienskip aangegeven last te hebben van straatintimidatie. Daarnaast blijkt ook uit verschillende onderzoeken door jongeren en studenten, die zijn besproken tijdens de eerder genoemde informatieve raadsbijeenkomsten, dat straatintimidatie voorkomt in Leeuwarden. Uit de inwonersenquête 2022 blijkt dat 12% van de mannen en 18% van de vrouwen in de gemeente Leeuwarden weleens te maken heeft gehad met straatintimidatie.³

¹ <https://slachtofferwijzer.nl/artikelen/straatintimidatie-wat-is-het>

² <https://www.cbs.nl/nl-nl/longread/statistische-trends/2022/straatintimidatie-van-jongeren>

³ p. 12 rapport Inwonersenquête 2022, onderdelen overlast & ergernissen en veiligheid: https://leeuwarden.incijfers.nl/Jive?workspace_guid=513090d8-752b-43f1-b457-5ec3c9e6a4b0

1.4. Wettelijk kader

Ondanks het maatschappelijk toegenomen besef van de schadelijkheid en onwenselijkheid van seksueel intimiderend gedrag is er tot op heden geen landelijke strafbaarstelling van straatintimidatie. Bij gebrek aan een landelijk verbod hebben verschillende gemeenten⁴ de afgelopen jaren een verbod op straatintimidatie opgenomen in de Algemene Plaatselijke Verordening (APV). Naar aanleiding van de Rotterdamse bepaling over straatintimidatie in de APV heeft het gerechtshof Den Haag in 2019 echter beslist dat de strafbaarstelling van straatintimidatie in strijd is met de vrijheid van meningsuiting en dat enkel de wetgever in formele zin bevoegd is om een beperking aan te brengen op dit grondrecht.⁵ Het Hof maakt daarbij geen onderscheid tussen (de strafbaarstelling van) verbale uitingen en fysieke gedrag. Als gevolg van deze uitspraak is de lokale strafrechtelijke aanpak van straatintimidatie in Rotterdam stopgezet en wordt sindsdien ingezet op landelijke strafbaarstelling.

Op 10 oktober 2022 is er een wetsvoorstel ingediend tot wijziging van het Wetboek van Strafrecht en andere wetten in verband met de modernisering van de strafbaarstelling van verschillende vormen van seksueel grensoverschrijdend gedrag (Wet seksuele misdrijven). Onderdeel van deze voorgestelde wetwijziging is de strafbaarstelling van seksuele intimidatie als overtreding:

Artikel 429ter⁶

Degene die in het openbaar een ander indringend seksueel benadert door middel van opmerkingen, gebaren, geluiden of aanrakingen op een wijze die vreesaanjagend, vernederend, kwetsend of ontierend is te achten, wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste drie maanden of geldboete van de derde categorie.

Het wetsvoorstel is op 4 juli 2023 aangenomen door de Tweede Kamer. Inbreng voor het verslag door de Eerste Kamercommissie voor Justitie en Veiligheid (J&V) vindt plaats op 26 september 2023.

Bij de totstandkoming van de aanpak straatintimidatie voor de gemeente Leeuwarden is er rekening mee gehouden dat een lokaal verbod op straatintimidatie niet rechtsgeldig is. Zoals hierna onder 1.5. bij Doel en ambitie wordt aangegeven zal de aanpak van de gemeente Leeuwarden zich dan ook met name richten op bewustwording en preventie en minder op repressie en handhaving. Wel zullen de landelijke ontwikkelingen met betrekking tot de strafbaarstelling van seksuele (straat)intimidatie op de voet worden gevolgd, zodat de gemeentelijke aanpak kan worden aangevuld of bijgesteld wanneer een landelijk verbod op seksuele intimidatie wordt doorgevoerd. In afwachting van een eventuele strafbaarstelling handhaven we als gemeente wel op grond van de APV op algemene overlast, onder andere op locaties die worden genoemd als hotspotlocaties voor straatintimidatie (zie ook 2.2. Straat als aandachtspunt).

⁴ Bijvoorbeeld gemeenten Rotterdam, Amsterdam, Den Haag, Utrecht, Tilburg, Enschede en Alkmaar.

⁵ Uitspraak Gerechtshof Den Haag d.d. 19 december 2019, ECLI:NL:GHDHA:2019:3293, <https://uitspraken.rechtspraak.nl/#!/details?id=ECLI:NL:GHDHA:2019:3293>

⁶ Gewijzigd wetsvoorstel Wet seksuele misdrijven: https://www.eerstekamer.nl/behandeling/20230704/gewijzigd_voorstel_van_wet/document3/f=/vm4ijrwavjvw_opgemaakt.pdf

1.5. Doel en ambitie

Het doel is om als gemeente samen met relevante partners een brede aanpak te ontwikkelen om straatintimidatie in Leeuwarden tegen te gaan. Voor een succesvolle aanpak van straatintimidatie is ook een cultuurverandering nodig; straatintimidatie moet niet meer worden geaccepteerd en getolereerd. De aanpak van de gemeente zal zich dan ook met name richten op bewustwording en preventie. We willen ons met een breed scala aan maatregelen op verschillende doelgroepen richten, niet alleen op de slachtoffers, maar ook op de daders en omstanders. Daarbij is er specifiek aandacht voor personen van de LHBTIQ+ gemeenschap. Ook is er aandacht voor mannen en jongens die vaak dader, maar soms ook slachtoffer zijn.

Op het gebied van bewustwording en preventie zal de gemeente inzetten op het meer onder de aandacht brengen van de schadelijkheid van straatintimidatie door publiekscampagnes en educatieve activiteiten. Daarbij wordt er tevens ingezet op ondersteuning van de slachtoffers door het signaal af te geven dat straatintimidatie in Leeuwarden niet wordt geaccepteerd en slachtoffers daarmee het gevoel te geven dat ze er niet alleen voor staan. Zo willen we zorgen voor een inclusieve samenleving waarin iedereen ongeacht geslacht, ras, gender of uiting van gender zich prettig en veilig voelt in de publieke ruimte.

Verder gaan we inzetten op het verhogen van de meldingsbereidheid. Zoals eerder aangegeven zal de gemeente op basis van deze meldingen niet direct handhavend kunnen optreden, maar meer meldingen van straatintimidatie zorgen er wel voor dat de gemeente een vollediger beeld krijgt van het probleem en de locaties waar straatintimidatie plaatsvindt. Deze locaties kunnen dan worden meegenomen in de reguliere handavingsrondes. Als er melding wordt gemaakt van een strafbaar feit, wordt deze melding doorgezet naar de politie en zal de melder worden gewezen op de mogelijkheid om aangifte te doen.

Om de meldingsbereidheid te verhogen zal er aandacht worden besteed aan een punt waar, binnen de bestaande gemeente structuren, op een gemakkelijke en toegankelijke wijze melding kan worden gemaakt van straatintimidatie.

Een cultuurverandering op het gebied van straatintimidatie bewerkstelligen kost tijd en vergt aanpassingsvermogen van de gemeente. Dit plan van aanpak moet dan ook worden gezien als een groeimodel dat jaarlijks wordt bijgesteld op basis van het vernieuwde beeld en de effecten van de activiteiten die in hoofdstuk vier van het plan worden beschreven.

Aangezien dit plan van aanpak een groeimodel is, zal er ook ruimte zijn om de landelijke ontwikkelingen op het gebied van straatintimidatie en seksuele intimidatie te volgen en het plan aan te passen aan die ontwikkeling. Bij landelijke ontwikkelingen kan gedacht worden aan het Wetsvoorstel seksuele misdrijven en de veranderingen die die wet op het gebied van handhaving tweeweg zou kunnen brengen. Ook kan er gedacht worden aan ontwikkelingen als gevolg van het 'Nationaal Actieprogramma Aanpak seksueel grensoverschrijdend gedrag en seksueel geweld'.⁷

⁷ <https://www.rijksoverheid.nl/onderwerpen/aanpak-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-en-seksueel-geweld/nationaal-actieprogramma-aanpak-seksueel-grensoverschrijdend-gedrag-en-seksueel-geweld>

1.6. Proces

Bij de totstandkoming van dit plan van aanpak is er met verschillende partijen gesproken over het thema straatintimidatie. Vooruitlopend op de Veiligheidsagenda 2023-2026 is door het Veiligheidsdomein en het Sociaal Domein oriënterend gekeken naar dit onderwerp. Ook gedurende de totstandkoming van het plan van aanpak heeft er overleg plaatsgevonden tussen het Veiligheidsdomein en het Sociaal Domein.

Daarnaast is er op de Projectdag van Tienskip op 13 juni 2023 gesproken met jongeren die werkten aan een oplossing voor straatintimidatie in Leeuwarden. Bovendien was straatintimidatie het onderwerp van gesprek bij het Breed Stedelijk Overleg op 19 juni 2023. Hier is met vertegenwoordigers van de studentenverenigingen In Leeuwarden⁸ gesproken over hun ervaringen met straatintimidatie en de oplossingen die zij zien voor dit probleem. Verder zijn er gesprekken gevoerd met straatcoaches en boa's van de afdeling handhaving en met medewerkers van het Meldpunt Overlast Leeuwarden. Vervolgens is er gesproken met een medewerker van jongerenwerk Amaryllis en is er contact geweest met de politie.

Verder is het plan van aanpak in de conceptfase ter consultatie voorgelegd aan handhaving, politie, Tûmba, Amaryllis en het COC. De uitkomsten van de gevoerde gesprekken en de input van de eerder genoemde partijen hebben mede geleid tot onderhavig plan van aanpak straatintimidatie.

2. Welke stappen zijn er al gezet in de aanpak van straatintimidatie?

2.1. Veiligheidsprestatie-Index

Om een completer beeld te krijgen van de grootte van het probleem zijn er in 2022 voor het eerst vragen over straatintimidatie opgenomen in de inwonersenquête. Uit de inwonersenquête 2022 blijkt dat 12% van de mannen en 18% van de vrouwen⁹ in de gemeente Leeuwarden weleens te maken heeft gehad met straatintimidatie.¹⁰ We blijven de gegevens uit de Veiligheidsprestatie-Index monitoren en gebruiken om te evalueren of de aanpak straatintimidatie effectief is.

2.2. Straat als aandachtspunt

De afgelopen jaren is ingezet op het aanpakken van bekende overlastlocaties in de binnenstad, door binnen de huidige regels handhavend op te treden en door de zichtbaarheid van handhaving op deze locaties te vergroten. Hierbij zijn ook locaties meegenomen die worden genoemd als hotspotlocaties voor straatintimidatie. Het effect van het zichtbaar aanwezig zijn op deze locaties, is dat de overlast doorgaans vermindert, maar dat groepen zich verplaatsen naar een andere locatie.

We blijven de komende jaren de inzet voortzetten en indien nodig intensiveren. Met deze aanpak willen we, door te handhaven op overlast, repressief en preventief optreden tegen straatintimidatie.

⁸ Interbestuurlijk Overlegorgaan Studentenverenigingen Leeuwarden (IBOS): <https://lidwordeninleeuwarden.nl/ibos-2/>

⁹ Er wordt in de inwonersenquête gevraagd naar 'man, vrouw of anders'. Het aantal personen dat 'anders' heeft aangevinkt is te klein om terug te laten komen in de percentages.

¹⁰ p. 12 rapport Inwonersenquête 2022, onderdelen overlast & ergernissen en veiligheid: https://leeuwarden.incijfers.nl/Jive?workspace_guid=513090d8-752b-43f1-b457-5ec3c9e6a4b0

2.3. Campagne Orange the World

Jaarlijks vindt in november de campagne Orange the World plaats met als doel om aandacht te genereren voor geweld tegen vrouwen en meisjes. Leeuwarden neemt jaarlijks deel aan deze campagne en werkt hiervoor samen met de regio, waarbij Sociaal Domein Fryslân een trekkersrol vervult. In 2022 is in het kader hiervan de documentaire 'belaagd' in première gegaan en is er een catcall-actie¹¹ georganiseerd om aandacht te vragen voor straatintimidatie.

2.4. Inzet Amaryllis jongerenwerk

Vanuit Amaryllis jongerenwerk wordt er op verschillende manieren aandacht besteed aan straatintimidatie, de focus ligt daarbij op het preventief bespreekbaar maken. Zo is er een podcast opgenomen waarin de jongeren die aanwezig waren bij de informerende raadsbijeenkomsten over het onderwerp straatintimidatie vertellen over hun onderzoek in samenwerking met Tienkip.¹² Daarnaast wordt er op straat gewerkt aan bewustwording. Jongerenwerkers spiegelen jongeren in wat hun (intimiderende) houding, zoals groepsvorming en het dragen van capuchons in het donker, met andere mensen doet. Ook gaan ze in gesprek bij provocerend gedrag ten aanzien van burgers, handhaving, straatcoaches of politie. Dit doen ze niet alleen op straat, maar ook in jeugdhonken en scholen. In het meidenwerk ligt de focus op hoe meisjes kunnen omgaan met seksuele intimidatie en het vergroten van hun weerbaarheid. Verder geeft het jongerenwerk op het voortgezet onderwijs voorlichting op het gebied van social media, sexting, discriminatie en seksualiteit. Hoewel het daarbij niet specifiek gaat over straatintimidatie, heeft het daar wel raakvlak mee.

2.5. Educatie

Ook vanuit andere organisaties wordt er aandacht besteed aan thema's die een raakvlak hebben met seksuele intimidatie. Zo verzorgt de GGD diverse lesprogramma's voor jongeren over relaties en seksualiteit. Verder wordt er vanuit de Integraal Kindcentrum-subsidies door scholen ingezet op diverse weerbaarheidstrainingen, zoals de Rots en Water training. Tûmba biedt gastlessen over diversiteit, vooroordelen, en discriminatie voor alle niveaus in het voortgezet onderwijs.

2.6. Ontwikkeling bewustwordingscampagne door studenten NHL Stenden

Binnen het Inclusive Community Lab Fryslân van NHL Stenden werken studenten en docenten aan oplossingen voor armoede- en inclusieproblemen. Vanuit de Sustainable Development Goals wordt er door studenten van drie verschillende academies (Economie en Logistiek, International Business Administration en Social Studies) gewerkt aan een inclusieve samenleving waar het goed en veilig is voor iedereen. Bedrijven dienen vraagstukken in, waar studenten vervolgens in multidisciplinaire ateliers een vernieuwende oplossing voor bedenken.

De gemeente Leeuwarden heeft studenten van NHL Stenden Hogeschool gevraagd om in het Inclusive Community Lab een bewustwordingscampagne voor straatintimidatie te ontwikkelen specifiek gericht op jongeren. Dit vanuit de wens om bij de aanpak straatintimidatie heel nadrukkelijk aandacht te besteden aan de doelgroep jongeren. Niet omdat jongeren de enigen zijn die dader en slachtoffer zijn van straatintimidatie, maar omdat bij de aanpak van straatintimidatie ook vooral een cultuurverandering teweeg moet worden gebracht. Door nu te investeren in bewustwording en gedragsverandering bij de jongere generatie zal straatintimidatie in de toekomst in Leeuwarden hopelijk steeds minder voorkomen.

¹¹ Catcalling is verbale straatintimidatie. Bij de actie zijn voorbeelden van catcalling op straat geschreven: <https://www.lc.nl/friesland/leeuwarden/Stoepkrijten-tegen-sstraatintimidatie-Mannen-fluiten-naar-me-en-zeggen-dan-ik-weet-wel-dat-je-me-hoort-28077946.html>

¹² De Jongerenwerk Amaryllis Podcast d.d. 2 juni 2022, <https://podcast.app/straatintimidatie-e312422296/>

Er is bovendien bewust gekozen om dit deel van de aanpak straatintimidatie te beleggen bij studenten omdat zij dichtbij de doelgroep staan dan wel de doelgroep zijn van een dergelijke jongerencampagne.

De studenten zijn gevraagd om bij de ontwikkeling van de bewustwordingscampagne specifiek aandacht te besteden aan een preventieve aanpak richting daders, de weerbaarheid van de slachtoffers, de rol van omstanders, de veiligheid van meisjes en LHBTIQ+ jongeren en het verhogen van de meldingsbereidheid.

Studenten gaan vanaf september 2023 aan de slag met het project, waarna de resultaten begin 2024 gepresenteerd zullen worden. Het voornemen is om aan het einde van het project de geboekte resultaten te evalueren en de opdracht te continueren door samen met de studenten de campagne (verder) uit te rollen en door te ontwikkelen.

2.7. Ben je oké?- campagne bij LEIP!

Om nieuwe studenten in Leeuwarden direct bij de start van hun studie mee te geven dat ongewenst en grensoverschrijdend seksueel gedrag in Leeuwarden niet wordt geaccepteerd, is er bij de introductieweek LEIP! aandacht besteed aan de Ben je oké?-campagne van Rutgers.¹³ Het doel van deze campagne is om ongewenst seksueel gedrag tijdens het uitgaan bespreekbaar te maken. De campagne roept iedereen op Ben je oké? te vragen als iemand lastiggevallen wordt. Want sommige jongeren zijn ongewenst seksueel gedrag veel te normaal gaan vinden. Vooral tijdens het uitgaan lijkt het erbij te horen. Ben je oké roept iedereen op dit te doorbreken en samen te zorgen voor een cultuuromslag die uitgaan nog leuker en veiliger maakt.

Er is gekozen voor de Ben je oké?-campagne vanwege de positieve insteek die de campagne heeft; ervoor zorgen dat iedereen een leuk tijd heeft tijdens het uitgaan. Daarnaast biedt de campagne met vraag Ben je oké? een concreet handelingsperspectief. Ben je oké? is bovendien een neutrale vraag, waarmee je niemand beschuldigt. Verder heeft de Ben je oké?-campagne als voordeel dat het een landelijke campagne is die op veel voor jongeren bekende plekken onder de aandacht wordt gebracht. Zo is er eerder o.a. Pinkpop, Awakenings en Down te Rabbit Hole aandacht besteed aan deze campagne. Doordat jongeren de Ben je oké?-campagne op meerdere momenten zien, zal de boodschap van de campagne meer impact hebben.

Het voordeel van de keuze voor een landelijke campagne bleek ook uit het feit dat de organisatie van de LEIP! introductieweek op eigen initiatief ook aandacht heeft besteed aan de Ben je oké?-campagne. Zo hebben alle hosts van de LEIP! introductieweek aan korte training gevolgd over de Ben je oké?-campagne en is er in het programmaboekje voor de LEIP! week een artikel opgenomen over deze campagne. De acties die de gemeente Leeuwarden heeft gedaan om de Ben je oké?-campagne te promoten vormen een mooie aanvulling op de stappen die Leeuwarden Student City heeft gezet, en andersom.

Om de Ben je oké-campagne bij zoveel mogelijk (nieuwe) studenten onder de aandacht te brengen heeft de gemeente Leeuwarden posters en flyers verspreid in het centrum, bij horecagelegenheden en bij het LEIP! festival. Daarbij is er op de sociale media kanalen van de gemeente aandacht besteed aan deze campagne. Leuk detail is dat op het postermateriaal gebruik is gemaakt van foto's van jongeren uit Leeuwarden. Verder was de gemeente Leeuwarden met een stand vertegenwoordigd bij de Studentwalk van LEIP! om ook daar aandacht te vragen voor de Ben je oké?-campagne.

¹³ <https://benjeoke.nl/>

2.8. Straattheater

Om de zichtbaarheid en de impact van de Ben je oké?-campagne te vergroten is er bovendien voor gekozen om straatartiesten tijdens de studentwalk aandacht te laten besteden aan het thema seksuele intimidatie en de mogelijkheid om in die situaties te vragen Ben je oké? Daarbij worden jongeren, op een ludieke wijze, geconfronteerd met voorbeelden van verbale straatintimidatie, wat zal bijdragen aan bewustwording bij zowel daders, slachtoffers als omstanders.

Deze specifieke actie wordt eenmalig uitgevoerd, maar we blijven ons met andere bewustwordingsacties inzetten op het onder de aandacht brengen van de onwenselijkheid van straatintimidatie.

3. Voorgenomen activiteiten in de aanpak van straatintimidatie

Zoals eerder aangegeven is de aanpak van straatintimidatie een zaak van lange adem, omdat er een cultuurverandering moet plaatsvinden in de samenleving. Om die reden worden de in hoofdstuk 2 benoemde activiteiten in 2024 en de jaren daarna voortgezet. Daarnaast wordt er 2024 een aanvang genomen met de hierna genoemde activiteiten en zullen ook deze activiteiten in de jaren daarna worden gecontinueerd. Daarbij wordt benadrukt dat onderhavig plan van aanpak een groeimodel is en de hierna genoemde activiteiten nog verder worden uitgebreid, aangevuld of aangepast kunnen worden.

3.1. Verder uitrollen van de Ben je oké?-campagne

Bij de introductieweek LEIP! en het LEIP! festival is er reeds aandacht besteed aan de Ben je oké?-campagne. Het plan is om deze campagne jaarlijks te herhalen, zodat nieuwe studenten in Leeuwarden zich vanaf de start van hun studie bewust zijn van de ontoelaatbaarheid van seksuele intimidatie.

De Ben je oké?-campagne zoals die bij de introductieweken is en wordt ingezet, richt zich specifiek op studenten en het bevorderen van een fijne tijd tijdens het uitgaan. Verschillende gemeenten hebben de Ben je oké?-campagne echter ook gebruikt om straatintimidatie onder de aandacht van een breder publiek te brengen.¹⁴ In navolging van deze gemeenten zal de gemeente Leeuwarden in 2024 een publiekscampagne tegen straatintimidatie starten door de Ben je oké?-campagne verder uit te rollen. Met die publiekscampagne zullen de inwoners van de gemeente Leeuwarden worden opgeroepen om elkaar te helpen als iemand wordt lastiggevallen of te maken heeft met seksuele intimidatie.

3.2. Aandacht voor Straatintimidatie op Leeuwarden.nl

Verschillende gemeenten in Nederland hebben op hun website een pagina besteed aan (het tegengaan van) straatintimidatie in hun gemeente.¹⁵ Het plan is om voor de gemeente Leeuwarden ook een dergelijke pagina te ontwikkelen. Deze pagina zal de gemeente de kans bieden om informatie te verstrekken over straatintimidatie, te laten zien wat de gemeentelijke aanpak van straatintimidatie is en handelingsperspectief te bieden aan omstanders. Verder kan er via deze pagina worden geïnvesteerd in het vergroten van de meldingsbereidheid door het plaatsen van een laagdrempelige 'meld straatintimidatie' link die de melder automatisch doorverwijst naar het Meldpunt Overlast Leeuwarden (zie 3.3.).

¹⁴ Bijvoorbeeld gemeente Zoetermeer <https://nieuws.benjeoke.nl/zoetermeer/> en gemeente Enschede <https://nieuws.benjeoke.nl/enschede/>

¹⁵ Bijvoorbeeld gemeente Utrecht: <https://www.utrecht.nl/wonen-en-leven/veiligheid/wat-doet-de-gemeente/straatintimidatie/> of gemeente Amsterdam: <https://www.amsterdam.nl/wonen-leefomgeving/veiligheid/aanpak-straatintimidatie/>

3.3. Meldpunt

We vinden het belangrijk om met dit plan van aanpak ook te voorzien in een meldpunt waar op een laagdrempelige manier door zowel slachtoffers als omstanders melding gemaakt kan worden van straatintimidatie. Voor de gemeente zal een dergelijke meldpunt een belangrijke informatiebron zijn voor wat betreft hotspots waar straatintimidatie voorkomt. De gemeente kan op basis van de informatie van het meldpunt extra aandacht geven aan de via het meldpunt doorgegeven locaties, bijvoorbeeld door een plek extra mee te nemen in de handhavingsroutes, extra verlichting aan te brengen of een gesprek aan te gaan met bijvoorbeeld ondernemers in de buurt.

Er is voor gekozen om de meldingen voor straatintimidatie via het reeds bestaande Meldpunt Overlast (MOL) te laten lopen. Uit de gesprekken die zijn gevoerd met de medewerkers van het MOL blijkt dat ze opvolging kunnen (laten) geven aan dergelijke meldingen. De medewerkers van het MOL zullen bovendien een extra training krijgen op het thema straatintimidatie. Daarbij wordt opgemerkt dat het op dit moment niet mogelijk is om anoniem meldingen te doen bij het MOL. We zouden die optie voor straatintimidatie wel willen creëren. We gaan vanuit het MOL de samenwerking met Tûmba versterken. Als de situatie hierom vraagt, wijzen we slachtoffers op de mogelijkheid om in contact te treden met Tûmba. Tûmba is gespecialiseerd in het te woord staan van slachtoffers, versterken van weerbaarheid en heeft kennis van regelgeving rond seksuele intimidatie en grensoverschrijdend gedrag. Omgekeerd kan Tûmba doorverwijzen naar het MOL waar de meldingen worden geregistreerd en verder opgepakt.

Er is om verschillende redenen niet gekozen voor de ontwikkeling van een aparte app om straatintimidatie te melden. De belangrijkste reden is dat de app in Rotterdam tot op heden slechts een beperkt effect en bereik heeft, terwijl de app reeds vijf jaar bestaat. De Rotterdamse app werd in 2022 door 605 mensen gedownload en er zijn in totaal in 276 meldingen gedaan.¹⁶ Een andere reden om niet te kiezen voor een app is dat het risico bestaat dat gebruikers meer verwachten van een meldapp dan de app daadwerkelijk kan bieden. Een app kan er bijvoorbeeld niet voor zorgen dat de hulpdiensten worden gealarmeerd wanneer er een melding wordt gemaakt van straatintimidatie via de app. Bij onveilige situaties en direct gevaar zal de politie benaderd moeten worden via 112.

We zetten in op het vergroten van de bekendheid van het MOL en de mogelijkheid om daar melding te maken van straatintimidatie. In 2024 wordt er een campagne gelanceerd om het MOL opnieuw onder de aandacht te brengen en daarbij wordt het thema straatintimidatie ook meegenomen. Daarbij wordt er ook nadrukkelijk aangegeven dat in acute gevallen de politie moet worden gewaarschuwd. Verder zal er ingezet worden op de verhoging van de meldingsbereidheid van straatintimidatie via publiekscampagnes. Daarbij zal ook aansluiting worden gezocht bij andere organisaties die op dit gebied actief zijn.

Er zal regelmatig geëvalueerd worden of het MOL goed vindbaar voor melders van straatintimidatie en of de manier van melden voldoende laagdrempelig is. Ook monitoren we het aantal meldingen dat bij het MOL wordt gedaan.

3.4. Training straatcoaches/handhavers

Uit de gesprekken met vrouwelijke straatcoaches en handhaver blijkt dat zij zelf met enige regelmaat te maken krijgen met seksuele intimidatie en dat ze niet altijd weten hoe ze in die situatie moeten reageren. Ook mannelijke straatcoaches en handhavers weten niet altijd wat een effectieve reactie is wanneer zij zien dat een vrouwelijke collega ongepast wordt aangesproken.

¹⁶ <https://www.rijnmond.nl/nieuws/1698019/rotterdamse-app-tegen-seksuele-straatintimidatie-voorlopig-een-flop>

Zo lang seksuele intimidatie niet landelijk strafbaar is gesteld kan er niet handhavend tegen worden opgetreden, ook niet wanneer straatcoaches en handhavers zelf slachtoffer zijn. Wel proberen straatcoaches en handhavers waar mogelijk jongeren aan te spreken op gedrag en taalgebruik, met als doel bewustwording te creëren. Om handhavers en straatcoaches op een andere wijze handvatten te bieden, zal er door middel van trainingen aandacht worden besteed aan het thema straatintimidatie.

Indien de Wet seksuele misdrijven wordt aangenomen en bij de handhaving van seksuele intimidatie ook een rol is weggelegd voor boa's, zal er worden gezien of er nog aanvullende trainingen of cursussen aangeboden zullen worden.

3.5. Programma Veilige Steden

Binnen het programma Veilige Steden kunnen gemeente zich extra inzetten voor veiligheid van vrouwen en meisjes, de nadruk ligt daarbij op veiligheid in de openbare ruimte en bij het uitgaan.¹⁷ De gemeente Leeuwarden is voornemens aan te sluiten bij het programma Veilige Steden 2023-2026 om op die manier de aanpak van straatintimidatie te intensiveren. Het ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap (OCW) levert voor deze samenwerking jaarlijks een financiële bijdrage van €30.000 per gemeente. De aansluiting bij het programma Veilige Steden biedt ons bovendien de mogelijkheid om samenwerkingen aan te gaan met andere gemeenten en te leren van hun ervaringen. Daarnaast biedt het programma ook inhoudelijke hulp en ondersteuning aan gemeenten bij het ontwikkelen van een samenhangende aanpak voor het thema straatintimidatie.

4. Blik op de toekomst

Er is al een aantal stappen gezet in de aanpak van straatintimidatie. De activiteiten die reeds zijn uitgevoerd zijn genoemd in hoofdstuk 2. Daarnaast is in hoofdstuk 3 aangegeven welke activiteiten vanaf 2024 worden opgepakt. De activiteiten in hoofdstuk 2 en 3 vormen een gedegen basis voor de aanpak van straatintimidatie, waarbij de maatregelen zich richten op slachtoffers, omstanders, daders en de maatschappij in het algemeen. Omdat onderhavig plan van aanpak een groeimodel is, zal jaarlijks worden gezien wat het effect van de activiteiten is en of de inzet moet worden aangepast of worden uitgebreid. In dit hoofdstuk wordt kort stil gestaan bij mogelijkheden om het plan van aanpak in de toekomst uit te breiden.

Specifiek benoemen we hier al de in 4.1 en 4.2 toegelichte onderwerpen 'Educatie van jongens' en 'LHBTIQ+ gemeenschap als slachtoffer van straatintimidatie'.

4.1. Educatie van jongens

In dit plan van aanpak is al benoemd dat studenten van de NHL Stenden Hogeschool zijn gevraagd om een bewustwordingscampagne te creëren voor jongeren, waarbij onder andere specifiek aandacht is voor een preventieve aanpak richting daders. De eerste plannen worden begin 2024 gepresenteerd. Er zal vervolgens worden gezien of er in aanvulling op de ontwikkelde bewustwordingscampagne nog verder aandacht moet worden besteed aan de rol van jongens bij straatintimidatie. Omdat met name jongens en mannen grensoverschrijdend verdrag vertonen is het belangrijk om hen ook deel van de oplossing te maken. Daarbij wordt gedacht aan trainingen waarbij mannelijkheid, macho-gedrag, het respecteren van grenzen op een positieve manier onder de aandacht worden gebracht bij jongens. Voor het uitvoeren van dergelijke trainingen kan de samenwerking bijvoorbeeld met Amaryllis jongerenwerk worden gezocht.

¹⁷ <https://www.programmaveiligesteden.nl/>

4.2. LHBTIQ+ gemeenschap als slachtoffer van straatintimidatie

Zoals eerder aangegeven richt seksuele intimidatie zich niet alleen tot meisjes en vrouwen, maar vaak ook tot personen van de LHBTIQ+ gemeenschap. De maatregelen in onderhavig plan van aanpak hebben als doel ook deze groep te beschermen tegen straatintimidatie. In de opdracht aan de studenten van de NHL Steden is dan ook gevraagd om expliciet aandacht te hebben aan slachtoffers uit de LHBTIQ+ gemeenschap en ook in te zetten op het vergroten van hun veiligheidsbeleving. Daarnaast is het doel van de activiteiten op het gebied van bewustwording en educatie het bestrijden van straatintimidatie in het algemeen en wordt door dus ook de positie van LHBTIQ+ personen in meegenomen.

Bij de evaluatie van de ondernomen activiteiten zal bezien worden of er specifiekere aandacht moet worden besteed aan de LHBTIQ+ gemeenschap als slachtoffer van straatintimidatie. We zijn van plan om bij die evaluatie ook belangenbehartigers van LHBTIQ+ personen, zoals het COC en Tûmba, te betrekken.

5. Uitvoering

Binnen de gemeente Leeuwarden wordt er door alle betrokken afdelingen gezamenlijk gewerkt aan een integrale aanpak straatintimidatie. Voor de uitvoering van deze integrale aanpak wordt een gemeentelijke Taskforce Straatintimidatie opgericht. De Taskforce komt periodiek bijeen voor het initiëren, vormgeven en verder oppakken van de aanpak straatintimidatie en zal zorg dragen voor de (verdere) uitvoering van de eerder beschreven activiteiten. De Taskforce zal de aanpak straatintimidatie verder periodiek evalueren en waar nodig bijstellen en/of aanvullen.

Afhankelijk van het specifieke vraagstuk zal er door de gemeentelijke Taskforce Straatintimidatie samenwerking worden gezocht met externe partijen als politie, Amaryllis jongerenwerk, Tûmba, COC, NHL Steden Hogeschool, studie- en studentenvereniging en horecagelegenheden. Deze externe partijen worden bovendien uitgenodigd om halfjaarlijks aan te sluiten bij de overleggen van de Taskforce Straatintimidatie.

6. Communicatie

Communicatie is een belangrijk onderdeel van de aanpak straatintimidatie. Een aantal onderdelen van de aanpak is ook specifiek gericht op publiekscommunicatie, met name daar waar het gaat om bewustwording. Daarnaast dragen we met communicatie eraan bij dat slachtoffers zich gesteund en omstanders zich medeverantwoordelijk voelen. Daarvoor blijven we bekendheid geven aan het Meldpunt Overlast Leeuwarden en de mogelijkheid om daar straatintimidatie te melden. Communicatie zal steeds een prominent onderdeel zijn van de verschillende programmaonderdelen.

7. Kosten

In de begroting van veiligheid is 15.000 euro op jaarbasis begroot voor de aanpak van straatintimidatie. Daarmee kunnen de eerste kosten worden gedekt.

Indien er voor de periode 2023-2026 wordt aangesloten bij het programma Veilige Steden stelt het Ministerie OCW een bedrag van 30.000 euro per jaar beschikbaar. Daar tegenover is een equivalent van dit bedrag vanuit de gemeente gewenst als cofinanciering. Op basis van bovenstaande 15.000 euro en de inzet van capaciteit vanuit OOV, sociaal domein en handhaving op dit onderwerp op jaarbasis komen we daaraan ruimschoots tegemoet.

Indien bovenstaande middelen ontoereikend zijn en/of niet beschikbaar worden gesteld door het Ministerie zal dit in de begroting en jaarstukken aan de orde worden gesteld. Bepaalde programmaonderdelen zullen nog verder moeten worden uitgewerkt, waardoor de kosten op de langere termijn nog niet in beeld zijn.

8. Evaluatie

Jaarlijks wordt de aanpak straatintimidatie geëvalueerd vanuit de bovengenoemde Taskforce en in samenwerking met de genoemde ketenpartners. Hiervan wordt een terugkoppeling gegeven aan de gemeenteraad bij de jaarlijkse raadsbijeenkomst over veiligheid in brede zin.